

Закарпатська філія Українського інституту експертизи сортів рослин

Закарпатська філія УІЕСР розташована у с. Великі Лучки Мукачівського району Закарпатської області. Відстань від центру Великих Лучків до м. Мукачева 14 км. Відстань від обласного центру – м. Ужгорода до Закарпатської філії 37 км. Природна зона – Полісся.

Філія знаходиться у регіоні з помірно континентальним кліматом. Максимальна кількість опадів становить 1000 мм (у листопаді, грудні, березні), абсолютний мінімум – 550 мм (у червні, липні й серпні). Коефіцієнт зволоження 1–1,2%.

Філія розташована в зоні достатнього зволоження з річною кількістю опадів 837 мм. Відносна вологість повітря в середньому протягом вегетаційного періоду становить 55–70%. Пануючими вітрами взимку є південно-східні, а влітку – північно-західні.

ПОЛЬОВІ роботи на станції починаються в II–III декаді березня, а закінчуються наприкінці жовтня. М'яко-пластичний стан, стиглість

грунту настає на початку квітня, коли складаються найкращі умови для польових робіт. Орний шар ґрунту прогрівається до +5 °С наприкінці квітня,

до 10 °С у кінці першої декади травня, до 15 °С наприкінці травня. Взимку часто бувають відлиги до 5–10 °С тепла, вони зазвичай негативно впливають на озимі культури.

На території Закарпатської філії поширені дернові глибокі опідзолені глеюваті середньосуглинкові ґрунти. Ґрунтово-кліматичні умови Закарпаття значно відрізняються від інших зон України типами ґрунтів, в основному, буроземно-підзо-

листими, важкими за механічним складом, сумою активних температур та кількістю опадів. У зв'язку з цим особливе значення має вивчення сортів у специфічних умовах Закарпаття.

Формування Закарпатської сортовипробувальної мережі розпочалося у 1948 р. зі створення двох сортодільниць – Мукачівської та Берегівської. На полях цих дільниць проводили випробування 15 культур – 105 сортів і гібридів.

У 1949 р. було створено Ужгородську державну сортодільницю, у 1951-му – Іршавську та Воловецьку, а в 1953 р. – Виноградівську державну сортодільницю.

З 1991-го по 1994 р. в Закарпатській області на базі сортодільниць утворено такі державні сортовипробувальні та сортодільні станції, які проводили польові та лабораторні дослідження з кваліфікаційної експертизи сортів рослин:

1. Мукачівську сортовипробувальну в с. Великі Лучки Мукачівського району – сортовипробування зернових культур. Директор – Кенес Володимир Васильович;

2. Іршавську сортовипробувальну в с. Мала Ростока Іршавського району – сортовипробування зернових культур. Директор – Роман Іван Іванович;

3. Ужгородську сортодільницю в с. Глибоке Ужгородського району – сортовивчення кормових культур. Директор – Уліганець Георгій Васильович;

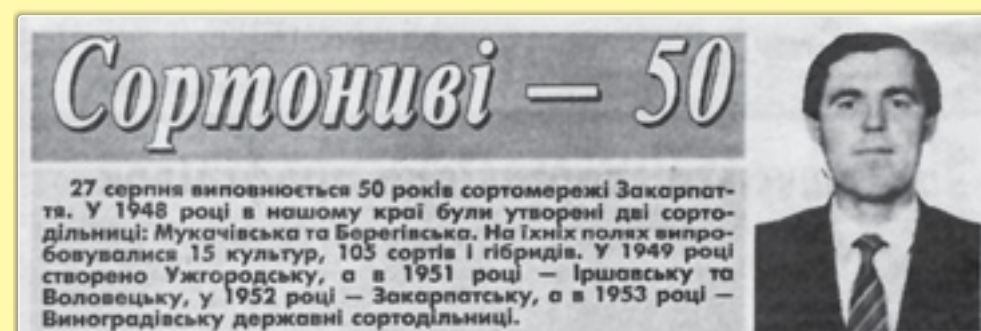

Стебляк Володимир Іванович народився 1972 року, вищу освіту здобув, навчаючись упродовж 2007–2010 рр. на агрономічному факультеті Національного університету біоресурсів і природокористування України (спеціальність «Агрономія»).

У сфері охорони прав на сорти рослин працює з 1996 р., коли був прийнятий на посаду інженера Мукачівської державної сортовипробувальної станції. 2001 року Володимира Івановича призначено заступником директора Ужгородської державної сортовипробувальної станції, а з 2002 р. – її директором. З 2003 р. він начальник Закарпатського Держекспертцентру (філії) УІЕСР.

Вирізка з газети «Новини Закарпаття» від 27 серпня 1998 року №129, Василь Іванович Ковач, начальник Інспектури Державної комісії з випробування та охорони сортів рослин у Закарпатській області

Нові сорти сільськогосподарських культур, рекомендовані для передгірної зони Закарпаття. Закарпатська обласна виставка районіваних сортів

Директор Іршавської ДСДС
Роман Іван Іванович,
2011 р.

4. Виноградівську сортодослідну в с. Нове Село Ужгородського району – сортовивчення овочевих культур. Директор – Копинець Петро.

У 90-х роках минулого століття сортодослідна Закарпаття займала 225 га землі. На ній випробовували понад 40 культур і близько 700 сортів і гібридів вітчизняної та іноземної селекції.

На сортодільницях та сортостанціях працювало багато фахівців. Серед них ветерани праці, трудовий стаж яких на дослідних полях області становив 20–45 років: Володимир Кривицький, Софія Іванівна Сірак, Регіна Михайлівна Головня, Світлана Роман, Володимир Михайлович Волошин, Василь Іванович Ковач, Володимир Іванович Стеблак, Калина

Михайлівна Денис, Наталя Петрівна Костак, Марія Іванівна Половко, Світлана Василівна Гальович.

У 2003 р. наказом Міністерства аграрної політики України було проведено реорганізацію Закарпатської інспектури та Ужгородської сортодослідної станції. На базі станції створено Закарпатський державний центр експертизи сортів рослин, начальником якого призначено Стеблака Володимира Івановича.

У центрі на високому рівні вели дослідні роботи з сортовивчення таких культур, як озимі пшениця, ячмінь, тритикале, гречка, просо, горох і овес, на Іршавській сортодослідній станції – кукурудзи на зерно, на Мукачівській – ярих зернових колоскових.

Поряд з основною роботою Закарпатського держекспертцентру – дослідження сортів і гібридів на придатність сорту до поширення в Україні, також займалися післяреєстрацій-

ним вивченням сортів озимої пшениці, які відрізняються не тільки винятковим генетичним потенціалом, але й високими продовольчими якостями зерна. Це сорти озимої пшениці з колекції Миронівського інституту пшениці ім. В. М. Ремесла: Золотокоса, Подолянка, Фаворитка. Добре себе зарекомендували сорти Зимоярка, Крижинка, Пошана, Миронівська 66 і 67, Одеська 267, які й до цього часу висівають в Україні.

Із сортів ячменю озимого кращими були Сіндерелла і Тутанхмон цього ж інституту, сорти Метелиця, Зимовий і Трудівник – Селекційно-генетичного інституту.

Велику увагу в післяреєстраційному вивченні сортів приділяють

додатковим характеристикам новозареєстрованих сортів, їх потенційним можливостям та стійкості до несприятливих факторів середовища, формуючи надійні сортові ресурси для кожної ґрунтово-кліматичної зони.

У 2012 р. шляхом реорганізації припинили свою діяльність Мукачівська та Іршавська сортодослідні станції, а Закарпатський держекспертцентр перетворено у філію Українського інституту експертизи сортів рослин.

У 2017 р. працівники філії заклали наступні культури: персик звичайний, абрикос, виноград справжній, ліщина звичайна (фундук), горіх грецький, черешня.

На підставі наказу Мінагрополітики на базі Мукачівської сортодослідної станції було зареєстровано філію Українського інституту експертизи сортів рослин – Закарпатський ОДЦЕСР та переформлено на Ін-

ститут земельну ділянку в постійне користування. Це дало можливість відновити науково-дослідну роботу з проведення експертизи сортів на придатність до поширення в Україні та організувати її на належному рівні.

Український інститут експертизи сортів рослин під керівництвом директора Мельника Сергія Івановича забезпечив фінансування Закарпатської філії. Протягом 2019-го – 2021 р. було закуплено новувелико- та малогабаритну техніку, трактори, селекційну сівалку, оборотний плуг, повністю оновлено її лабораторію, придбано сучасну метеорологічну станцію, робочі місця спеціалістів облаштовані комп'ютерною та оргтехнікою.

У 2021 році на дослідних полях Закарпатської філії здійснювалася кваліфікаційна експертиза сортів рослин ярого та озимого типу розвитку на придатність сорту до поширення 13 ботанічних таксонів (загальна кіль-

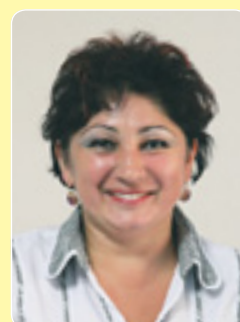
кість – 639 сортів): кукурудза звичайна, пшениця м'яка озима, ячмінь звичайний озимий і ярий, жито повсьне, тритикале озиме, овес.

У Закарпатській філії УІЕСР під керівництвом директора Володимира Івановича Стеблака плідно працюють спеціалісти: Стеблак Тетяна Юрївна, Балог Наталя Юрївна, Любка Олександр Степанович, Козар Олесь Петрівна, Вовчок Оксана Михайлівна, також великий обсяг роботи вчасно і якісно виконують працівники філії відділу експлуатаційно-технічного та господарського забезпечення: Стеблак Іван Іванович, Проць Василь Маріянович, Пуга Любов Юрївна, Скиба Тетяна Василівна, Кривошея Олена Юрївна, Балог Юрій Васильович, Гужвай Володимир Володимирович, Зозуля Василь Ласлович, Зозуля Олена Гаврилівна.

Володимир Стеблак
Галина Дутова

Колектив Мукачівської ДСДС

Директор Мукачівської ДСДС
Лендел Вікторія Володимирівна,
2011 р.

Селекційна сівалка

Оборотний плуг